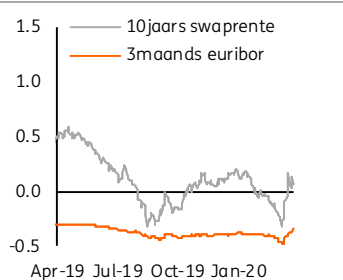

Markten in Beweging

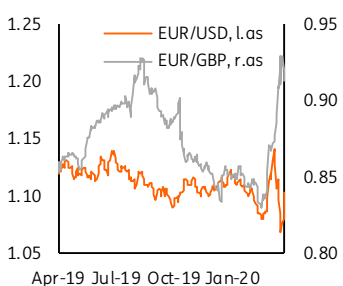
27 maart 2020 | Afgesloten om 12.00 uur

Ongeëvenaarde maatregelen

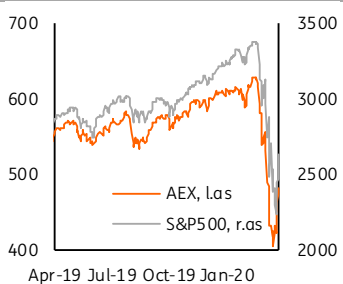
Geld- en kapitaalmarktrentes

Wisselkoersen

Aandelenmarkten

Bron: Macrobond

Volg ons op Twitter

[INGnl_Economie](#)

Maarten Leen

 Hoofd Macro-economie
 Amsterdam 020-563 4406
 Maarten.Leen@ing.com

Marcel Klok

 Senior Econoom – Macro-econoom Nederland
 Amsterdam 06-11491616
 Marcel.Klok@ing.com

Financiële markten reageren hoopvol op de vele hulppakketten. Maar monetair noch begrotingsbeleid kan het coronavirus terugdringen. Voor een overtuigend herstel moeten de maatregelen ter bestrijding van het virus effectief blijken.

De verspreiding van het coronavirus zorgt ervoor dat economische voorspellingen in rap tempo naar beneden worden bijgesteld. Het IMF verwacht dat de recessie dit jaar tenminste even erg wordt als die ten tijde van de grote financiële crisis. De president van de Amerikaanse St. Louis Fed sluit voor de VS zelfs een economische krimp van 50% in het tweede kwartaal niet uit en houdt er rekening mee dat de werkloosheid wel eens tot 30% zou kunnen oplopen. De ongehoorde **stijging van het aantal nieuwe ww-aanvragen** – vorige week bijna 3,3 miljoen – gaat al flink de kant van zijn voorspelling op. Het aantal nieuwe ww-aanvragen was nooit hoger dan 700 duizend in een week.

Om de economische crisis – veroorzaakt door Covid-19 en de maatregelen om de verspreiding van het coronavirus te beperken – te bestrijden zijn er **ongeëvenaarde maatregelen** genomen. In Europa hebben de meeste regeringen besloten tot een combinatie van werktijdverkorting, garanties en liquiditeitssteun voor bedrijven en directe groeistimulering. In het eurogebied gaat het om een directe begrotingsstimulus van 2% BBP en garantieregelingen ter grootte van 13% BBP. Ook is de Europese regel die een maximum van 3% BBP stelt aan het overheidstekort buiten werking gesteld. In de VS is er overeenstemming over een begrotingspakket met een omvang van 10% BBP.

Ook monetair wordt alles uit de kast gehaald. Centrale bankrentes zijn nul of negatief en de centrale bankiers hebben zich gecommitteerd om nagenoeg onbeperkt obligaties te gaan opkopen. De Fed heeft zelfs een regeling die eerder ten tijde van de financiële crisis in het leven was geroepen weer geactiveerd, waardoor het mogelijk wordt om **direct leningen aan bedrijven** te verstrekken.

De maatregelen zijn er op gericht de economische terugval zoveel mogelijk te beperken. Een recessie zullen ze echter niet voorkomen. Voor Nederland gaat het CPB in het meest gunstige scenario uit van een **economische krimp** dit jaar van 1,2%. De maatregelen kunnen wel voorkomen dat de recessie uitmond in een veel ergere economische crisis.

In reactie op de vele hulppakketten schoot o.a. de **Dow Jones aandelenindex met 20% omhoog**. En dat is opvallend in een week waarin de vertrouwensindices van de inkoopmanagers wegzakten tot niet eerder geziene dieptepunten.

Gelukkig zijn er enige **lichtpuntjes**, zij het heel zwak. Zo lijkt in Italië de groei van het aantal nieuwe besmettingen af te nemen (die groei ligt deze week zo rond de 8% terwijl dat de week ervoor nog 12% was). In andere Europese landen neemt de groei ook af al is deze met 15-20% nog steeds erg hoog. In de VS neemt de groei van het aantal nieuwe besmettingen helaas nog niet af, waarmee opluchting alleszins voorbarig lijkt. Voor een overtuigend herstel op de financiële markten is het essentieel dat de maatregelen ter bestrijding van het virus effectief blijken, ook in de VS.

Maarten Leen

Focus: Noodpakket voor banen en economie substantieel

Focus: Noodpakket voor banen en economie substantieel

Noodpakketten voor banen en economie substantieel

Bedrag per maatregel van selectie noodmaatregelen in miljard €, schattingen aan bovenkant

	Directe bestedingen	Garantie-budgetten	Liquiditeit	Totaal
Tijdelijke noodmaatregel overbrugging voor werkbehoud (NOW)*	10,0			
Aanvulling besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz), inkomensondersteuning*	2,0			
Gift voor ondernemers (€4.000) voor eerste nood*	0,5			
Kinderopvangvergoeding*	0,3			
Aanvulling besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz), leningen bedrijfskapitaal*	?	2,0		
Uitbreiding Garantie Ondernemingsfinanciering (GO)**	0,1	1,4		
Verruiming Borgstelling MKB-kredieten*	0,0	0,2		
Uitbreiding Credits*	0,0	?		
Uitbreiding Borgstelling MKB-Landbouwkredieten**	0,0	0,1		
Uitstel belastingafdracht*			45,0	
Totaal van selectie maatregelen**	12,9	3,7	45,0	61,6
Totaal van selectie maatregelen** in % BBP	1,6%	0,5%	5,6%	7,6%
Gecommuniceerde financieringsbehoefte* n.a.v. verwachte maatregelen				65
Gecommuniceerde financieringsbehoefte* n.a.v. verwachte maatregelen in % BBP				8,0%

*Schattingen door Rijksoverheid

**ING-schattingen (in lijn met schattingen van Rijksoverheid die duur van 3 maanden veronderstellen)

Bron: Rijksoverheid, bewerking ING Economisch Bureau

De Nederlandse overheid lijkt serieus geïnteresseerd aan het voorkomen van grote structurele schade aan de Nederlandse economie als gevolg van het coronavirus. Waar het kabinet op [12 maart](#) nog met een [pakket](#) vooral liquiditeitsmaatregelen en gerichte extra bestedingen kwam, blijkt het tweede pakket van [17 maart](#) genaamd "[Noodpakket voor banen en economie](#)" substantieel, zowel in extra uitgaven als liquiditeitsmaatregelen.

We zetten de belangrijkste maatregelen op een rijtje (zie tabel links). Vooral uitstel van belastingafdracht geeft bedrijven veel lucht in hun liquiditeitspositie. Bedrijven mogen de bulk van hun **belastingbetalingen** 3 maanden nagenoeg renteloos **uitstellen** en de voorlopige aanslag laten aanpassen. Waar de Belastingdienst hier normaliter streng naar kijkt en er de tijd voor neemt, wordt elk redelijk onderbouwd verzoek nu in principe snel geaccepteerd. Dit kan voor drie maanden oplopen tot een bedrag van €45 miljard, ofwel bijna 6% van het bbp. Het bedrijfsleven wordt qua liquiditeit verder geholpen doordat **leningen genereuzer** worden **gegarandeerd** door de overheid. Ook is er voor **zwaar getroffen bedrijfstakken een gift** van €4000 per ondernemer in zicht. **Inkomensondersteuning** is er ook voor **zzp'ers** tot het bestaansminimum, terwijl zij ook kunnen **lening voor werkkapitaal**. Hier gaat het ook om miljarden.

Of het huidige pakket genoeg is, weet niemand. Dat hangt af van de duurt van de crisis. Dat het pakket nu al groot is mag wel gezegd worden, ook [internationaal vergeleken](#). Opgeteld kan het voor de komende drie maanden zomaar oplopen tot €61 miljard. Het Ministerie van Financiën heeft aangegeven rekening te houden met het [financieren van €65 miljard](#), terwijl minister [Hoekstra al liet blijken](#) bereid te zijn de €87 miljard ruimte tot de Europese norm van 60% bbp te gebruiken, zo niet meer. En meer kan, want voor het eerst in de historie hebben EU-landen unaniem [besloten de reguliere Europese begrotingsregels buiten werking te stellen](#).

Voor meer over de invloed van het coronavirus op de economie, ga [hier naar onze website](#).

Marcel Klok

Rente- en valutavooruitzichten

	Q3 2019	Q4 2019	Q1 2020	Q2 2020	Q3 2020	Q4 2020
3-maands rentes						
Eurozone	-0.41	-0.40	-0.40	-0.40	-0.38	-0.38
VS	1.70	1.90	0.90	0.80	0.75	0.75
VK	0.77	0.80	0.60	0.60	0.60	0.60
10-jaars rentes						
Duitsland	-0.57	-0.19	-0.70	-0.40	-0.30	-0.20
VS	1.70	1.90	0.75	1.00	1.30	1.50
VK	0.50	0.82	0.10	0.40	0.70	0.80
Wisselkoersen						
	Aantal vreemde valuta per 1 euro					
EUR/USD	1.09	1.12	1.12	1.15	1.12	1.10
EUR/JPY	118	122	120	121	120	119
EUR/GBP	0.89	0.85	0.87	0.88	0.85	0.82

Noot: kwartaalultimo's tenzij anders aangegeven. Voorspelling ING d.d. 6 maart 2020.

Disclaimer

Copyright 2020 ING Bank N.V.

Alle rechten zijn uitdrukkelijk voorbehouden.

Deze publicatie is opgesteld door de 'Economic and Financial Analysis Division' van ING Bank N.V. ("ING") en slechts bedoeld ter informatie van haar cliënten. Deze publicatie is geen beleggingsaanbeveling noch een aanbieding of uitnodiging tot koop of verkoop van enig financieel instrument. Deze publicatie is louter informatief en mag niet worden beschouwd als advies in welke vorm dan ook. ING betreft haar informatie van betrouwbaar geachte bronnen en heeft alle mogelijke zorg betracht om er voor te zorgen dat ten tijde van de publicatie de informatie waarop zij haar visie in deze publicatie heeft gebaseerd niet onjuist of misleidend is. ING geeft geen garantie dat de door haar gebruikte informatie accuraat of compleet is. ING noch één of meer van haar directeuren of werknemers aanvaardt enige aansprakelijkheid voor enig direct of indirect verlies of schade voortkomend uit het gebruik van (de inhoud van) deze publicatie alsmede voor druk- en zetfouten in deze publicatie. De informatie in deze publicatie geeft de persoonlijke mening weer van de Analist(en) en geen enkel deel van de beloning van de Analist(en) was, is, of zal direct of indirect gerelateerd zijn aan het opnemen van specifieke aanbevelingen of meningen in dit rapport. De analisten die aan deze publicatie hebben bijgedragen voldoen allen aan de vereisten zoals gesteld door hun nationale toezichthouders aan de uitoefening van hun vak. De informatie in deze publicatie kan gewijzigd worden zonder enige vorm van aankondiging.

ING noch één of meer van haar directeuren of werknemers aanvaardt enige aansprakelijkheid voor enig direct of indirect verlies of schade voortkomend uit het gebruik van (de inhoud van) deze publicatie alsmede voor druk- en zetfouten in deze publicatie. Auteursrecht en rechten ter bescherming van gegevensbestanden zijn van toepassing op deze publicatie. Niets in deze publicatie mag worden gereproduceerd, verspreid of gepubliceerd door wie dan ook voor welke reden dan ook zonder de voorafgaande uitdrukkelijke toestemming van de ING. Alle rechten zijn voorbehouden. ING Bank N.V. is statutair gevestigd te Amsterdam, houdt kantoor aan Bijlmerplein 888, 1102 MG te Amsterdam, Nederland en is onder nummer 33031431 ingeschreven in het handelsregister van de kamer van koophandel. In Nederland is ING Bank N.V. geregistreerd bij en staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten. Voor nadere informatie omtrent ING policy zie <https://research.ing.com/>.